Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 41 (243) | ГОД VI | БЕЛАСТОК 8 КАСТРЫЧНІКА 1961 ГОДА | ЦАНА 60 ГР.

ВОРАГІ БЯСПРАЎЯ

ВІКТАР РУДЧЫК

Навокал мігацяць разнакалерныя лямпачкі, безупынна звоняць тэлефоны.

Паручнік адлажыў тэлефонную трубку і, кінуўшы вокам на карту горада, хутка бярэ ў рукі мікрафон.

— Галё, «Рэкс»! Галё, «Рэкс»! Тут «Н—5», тут «Н—5», кліч цабе, клічу цабе! Прыём!

— Галё «Н—5»! Галё «Н—5»! — адзываецца рэпрадуктар. — Тут «Рэкс», тут «Рэкс», слухаю цябе. Прыём!»

— Галё, «Рэкс»! Галё «Рэкс»! Знойдзена параненага чалавека. Накіруйся на вуліцу...

Пасля некалькіх хвілін міліцэйскія машыны поўным ходам імчацца ва ўказаным напрамку. Але дзяжурнаму афіцэру грамадзянскай міліцыі некалі адпачыць. Зноў звоняць тэлефоны, зноў клічуць на дапамогу разнаколерныя лямпачкі. Адказная і цяжкая праца.

— Нічога, бывала яшчэ цяжэй, — гаворыць паручнік, выціраючы лоб, пакрыты кроплямі поту. — Сёння ў нас кругом тэхніка, радыё, матарызацыя. А тады?...

Паручнік закурвае папяросу і задуменна ўзіраецца ў сіняшэрыя кружкі дыму, як бы ў іх хацеў знайсці вобраз мінулых дзён.

Дзесьці над Віслай грымела яшчэ кананада вайны. Беластрочына дыхала ўжо свабодай, але крывавым ранам не было пакою. Знаходзілася яшчэ шмат «тыпаў», якія ў гэтыя раны намагаліся заліць атрутны яд.

— Калі ў кастрычніку 1944 года назначылі мяне камендантам Гайнаўскай міліцыі, — успамінае паручнік — было ўжо там 40 міліцыянераў. Засталося нас толькі 12. Другія раз'ехаліся па іншых мясцовасцях.

(Працяг на стар. 2)

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

ІСТОТНЫЯ СПРАВЫ ГАСПАДАРКІ

Закончыліся ў асноўным палявыя работы. Гэтым, можна сказаць, і закончыўся гаспадарскі год. Але надалей застануцца ў памяці земляробаў, рольнай службы і ўсіх, хто непасрэдна ці пасрэдна змагаўся за ўвядзенне новага ў сельскай гаспадарцы, справы, якія ўладжваліся добра і іншыя — клапатлівыя, але істотныя, якія не пайшлі «гладка». Кожная вёска або цэлая грамадская рада заўсёды мае іх шмат. Варта закрануць некаторыя справы. Аб іх мы гутарым з аграномам у ГРН Старое Ляўкова (Гайнаўскі павет) адначасова сакратаром грамадскага камітэта Польскай Аб'яднанай Рабочай партыі тав. Міколай Марчуком.

(Працяг на стар. 7)

Вялікага поспеху дабіліся самадзейнікі сельскагакааператыва з Крывой (Бельскі павет), якія выдаўна па злёце ў Жніне, сарганізаваным з выпадку выйсця «500-га нумара тыднёвіка «Спулдзельня прадукцыйна» занялі разам з двума іншымі калектывамі першае месца сярод калектываў мастацкай самадзейнасці сельскагаспадарчых кааператываў нашай краіны.

На здымку вы бачыце жаночую групу крывянскага калектыву. На стар. 5 піша аб калектыве Віктар Рудчык.

Фота: К. Сэндзікоўскі

УВАГА ДРАМГУРТКІ

У наступным нумары «Нівы» будзе рэпертуарны дадатак — аднаактавая п'еса Алеся Пальчэўскага п.з. «Суседка». П'еса добра прыстасаваная да вясковай сцэны і драматычныя гурткі павінны задбаць і забяспечыцца ў адпаведную колькасць «Нівы» з гэтым дадаткам. Дадатак бясплатны.

Ад 28 верасня да 8 кастрычніка г. г. грамадскасць нашай краіны адзначае «Дні культуры сярэднеазіяцкіх савецкіх рэспублік».

Мала мы наогул ведаем аб жыцці і агромадных дасягненнях гэтых народаў, якія адбыліся за гады савецкай улады. Ну што ж, Казахстан, ці Узбекістан раздзяляюць тысячы кіламетраў ад нашай краіны. Затое колькі ж у нас супольнага з таленавітымі народамі гэтых далёкіх краін. (Артыкул аб савецкім Казахстане чытайце на стар. 3)

На здымку: на горнай пашы авечак у Казахстане.

Артур ВОЛЬСКІ

ПАЧАСТУНАК у галодным стэпе

Галодны стэп,
Галодны стэп!
Зялёны чай і белы хлеб,
Шашлык з дымком
і тлусты плоў...
Пералічыць — не хопіць слоў.

— Тут столькі страў, —
смяемся мы, —
што нам, відаць, не ўстаць з кашмы...
А гаспадар — стары узбек —
гаворыць, ломячы праснак:
— Калі працуе чалавек,
яму тады і ежа ўсмак...

Нас вучыць есці ён з рукі,
А сам —
чырвоны, як руда.
На твары —
зморшчын раўчукі,
і як баваўна — барада.
А на далонь яго зірні:
нібы каменні — мазалі.
Ламаў не раз ён кетмяні
на жорсткай стэпавай зямлі...

Галодным зваўся стэп спрадвек.
Галодны стэп!
А нам — няўзнак...
Напрацаваўся чалавек,
...ык і пад'есці можа ўсмак

САЮЗНІК і ПРЫЯЦЕЛЬ

Дванаццацігадовы перыяд дзяржаўнай незалежнасці нашага заходняга суседа дае аказію для абмеркавання германскага пытання ў нашым штотыднёвіку.

Не падлягае сумненню, што паражэнне гітлераўскай Германіі, а перш за ўсё заснаванне першай у гісторыі германскай сацыялістычнай дзяржавы — Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі — стварыла асновы для кшталтавання сяброўскіх суадносін паміж новай Германіяй і Народнай Польшчай. А сталася гэта дзякуючы таму, што кіраўнікі ГДР і частка германскага народа паслядоўна ўводзілі ў жыццё прынцыпы Пачдамскага дагавору. Калі ў заходняй частцы краіны дэмакратызацыя, дэмілітарызацыя і барацьба з фашызмам аказаліся толькі часовым уступам на карысць пераможцаў, дык ва ўсходняй частцы, у ГДР, гэтыя мерапрыемствы былі асновай кшталтавання новай дзяржаўнасці. Толькі тут была праведзена нацыяналізацыя ўсіх маёнткаў, якіх уласнікі супрацоўнічалі з Гітлерам, толькі тут былі зліквідаваны ўсялякія фашысцкія, нацыяналістычныя і мілітарысцкія арганізацыі. Толькі ў ГДР створаны ўмовы для неабмежаванага развіцця сіл прагрэса, міру і дружбы.

Гэтыя глыбокія перамены не адбываліся і яшчэ сёння не адбываюцца без перашкод і цяжкасцей. Нельга ж забываць, што ГДР паўстала на тэрыторыі былой прускай дзяржавы, у якой былі глыбока закаранелымі мілітарысцкія і вялікадзяржаўныя традыцыі. Тут, на гэтых землях, нараджаліся і знаходзілі падтрымку агрэсіўныя імкненні Бісмарка і абоіх Вільгельмаў. Па суседству, у Заходняй Германіі, гэтыя імкненні знаходзяць сабе падтрымку і зараз развіваюцца.

ГДР атрымала землі з малой колькасцю сыравіны, без цяжкай прамысловасці, якая вырашае аб сіле і дабрабыце дзяржавы. У ГДР трэба было пачаць пабудову прамысловасці ад асноў. Тымчасам усе прамысловыя цэнтры Германіі апынуліся ў яе заходняй частцы, у ГФР.

Зараз у ГДР прырост вытворчасці шпарчэйшы, чым у ГФР. ГДР прадукуе штогод 2 мільёны сталі і 40 мільёнаў кілаватаў электраэнергіі.

У пасляваенныя гады на тэрыторыі Германіі адбыліся сур'ёзныя перамяшчэнні насельніцтва. Вядомым з'яўляецца, што бескампрамісная палітыка ГДР у адносінах да фашысцкіх і рэакцыйных элементаў прымусіла большую частку іх пераехаць на Захад. Адначасова ў ГДР прыехалі людзі, якія падвяргаліся ў ГФР паследванням за сваю палітычную дзейнасць на карысць міру і прагрэса. Нават заходнегерманскія крыніцы гавораць, што колькасць гэтых перасяленцаў складае звыш 700 тысяч асоб. Дзякуючы гэтым перамяшчэнням зараз у ГДР пераважная большасць людзей падтрымлівае палітыку свайго ўраду.

Палітыка ГДР у адносінах да Польшчы вызначаецца зразуменнем і дружбай. Ужо ў дзевяць месяцаў пасля свайго заснавання ўрад ГДР у Згажэлецкім дагаворы прызнаў недатыкальнасць граніцы на Одры і Нысе, а пасля выступаў у яе абароне перад атакамі заходнегерманскіх рэвізіяністаў. Таму пазіцыя ГДР павінна ўзбуджаць пашану і прызнанне ўсяго польскага народа.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

ВОРАГІ БЯСПРАЎЯ

працяг са стар. 1

Непадалёк шумела пушча. У ёй знайшоў сховішча капітан «Зігмунт». Прасідзеўшы цэлую акупацыю без выстралу, зараз пасля вызвалення пачаў дзейнічаць. У распараджэнні капітана «Зігмунта» было каля 800 чалавек прагнучых крыві, гвалту.

Быў прыгожы, святочны ліпеньскі дзень 1945 года. Камендант выйшаў на балкон падыхаць раннім паветрам. «Што за войска? — падумаў, гледзячы на роўныя чацвёркі салдат, выстраеных у калоны, быццам на парад. Паглядзеўшы ў бінокль, зразумеў:

— «Хлопцы» Зігмунта!

Нават сам пан капітан стаяў наперадзе і праз бінокль разглядаў будынак міліцыі (сучасная сядзіба ПЗГС-у). Біноклі іхнія папалі на адну лінію, і яны доўга разглядалі адзін аднаго.

«Ну, канец, — мільганула думка. — Не, не! Жыжым не здамся, не возьмуць мяне!»

Зірнуў на два кулямёты, што побач стаялі на балконе, і крыху лягчэй зрабілася на сэрцы, але зараз зноў падумаў «Іх некалькі соцен, а нас? Нас... 12.» Пабег уніз, да тэлефона. Тэлефон маўчаў. Перарэзалі правады. Даў загад:

— Заняць абарону!

На дарозе сабралася шмат народу, хто толькі мог — уцякаў з горада. «Зігмунт» даваў якіясьці загады. Урэшце сабраў сваё «Войска» і парадным строем адышоў назад у пушчу.

Пасля нейкага часу камендант атрымаў «сардэчныя» прывітанні ад капітана «Зігмунта»: «За тое, што жывеш, — пісаў ён, — дзякуй людзям, якіх так многа чорт прынёс у той дзень».

— Бачыце, які гуманітарны бандзюга! — смяецца паручнік.

Праз Гайнаўку праходзіла тады шмат цягнікоў. Аднаму з іх, якім вярталіся на радзіму савецкія салдаты выпала даўжэй спыніцца ў Гайнаўцы. Падарожжа доўгае вельмі томіць. Салдатам захацелася памыцца ў лазні. Паведамілі яны аб тым мясцовыя ўлады. Але і ў дзяржаўных установах было тады яшчэ шмат людзей, якія трымалі сувязь з бандамі.

У лазню адправілася група афіцэраў. Камандзіры банд «Ластаўка», «Молат» і «Бурага», спалучыўшы свае атрады, толькі і чакалі на гэта.

— Ну што ж, без зброі ды яшчэ распранутых браць вельмі лёгка.

Трывожна адазваўся тэлефон. Паручнік спешна падняў трубку і не прайшло пяці мінут, а міліцэйскі самаход паімчаўся на месца злачынства. Паручнік успамінаў далей.

— Гэты дзень памятаю вельмі добра. Было гэта вечарам 28 студзеня 1946 года. Спраўляў я хрысціны. Разумееце, першае дзіцё. Госці ўжо разышліся. Раптам чую: стральба на вуліцы. У тыя часы гэта не рэдкасць. Усе амаль стралялі. Прыказаў жонцы схавацца з дзіцянём у бяспечнае месца, а сам пачаў хутка апранацца. Не паспеў аднак. Хтосьці выбіў дзверы і некалькі ўзброеных чалавек убегла ў пакой. Злапалі мяне і замкнулі ў нашым уласным арышце. Стральба ўсё больш узмацнялася. Хто, да каго і па якой прычыне страляў, я не ведаў. Потым толькі даведаўся, што застаўся ў жывых дзякуючы толькі баявой падтрымцы савецкіх воінаў, да якіх звярнуліся за дапамогай мае сябры — міліцыянеры. Банда адступіла.

— Гэта была мая першая сустрэча з «Ластаўкай», «Молатам» і «Бурым», але не апошняя. Шмат часу прыйшлося шукаць гэтых ваўкоў, шмат напсавалі яны нам крыві, шмат найлепшых таварышаў загінула, ачышчаючы гэтыя скулы на маладым, яшчэ не зусім узмацнелым, целе нашай дзяржавы. Пасля іх засталася толькі дрэнная слава. Нават успамінаць не варта. А ўвогуле прабачце, ужо канчаецца маё дзяжурства і мне трэба падрыхтаваць рапарт са сваёй службы.

Мы развіталіся. Я яшчэ раз прабег вачыма па ўсім абсталяванні дзяжурнага кабінета. Разнакалерныя лямпачкі далей мігацелі сваім таемным святлом, тэлефоны трывожна званілі. На вуліцы імчаліся самаходы, ішлі людзі. Спакойнае, штодзённае жыццё.

«Як добра, — падумаў я, — што ёсць людзі, якія ўдзень і ўночы клапоцяцца аб тым, каб нашае жыццё было яшчэ больш спакойнае, больш бяспечнае».

І неяк лягчэй стала на душы.

ВІКТАР РУДЧЫК

МАРШ МІРУ

Нядаўна ў СССР прыбылі ўдзельнікі маршу міру Сан Францыска — Масква. На граніцы сустрэлі іх прадстаўнікі Савецкага Камітэта Абаронцаў міру з Брэста, адкуль удзельнікі маршу міру накіраваліся ў далейшую дарогу праз Мінск да сталіцы Савецкага Саюза.

На здымку ўдзельнікі маршу на шляху з Брэста ў Мінск. Удзельнікі нясуць транспаранты з лозунгамі, якія дамагаюцца раззбраення і міру.

Мінай памалу накіраваўся да хаты маці. Ішоў і прыглядаўся да аўтамашын з сорокапяцімілімётровымі гарматамі, якія стаялі каля платоў. Думаў аб тым, што асноўныя сілы Чырвонай Арміі, відавочна, яшчэ толькі падцягваюцца сюды. А гэтыя толькі ўрэзаліся вузкім клінам у сетку нямецкіх гарнізонаў. Ці паспеюць падыйсці нашы, не даўшы фашыстам апамятацца, арганізаваць супраціўленне, перайсці ў атаку? Хто ведае...

Адчыніў дзверы ў хату — і адразу ўбачыў маці.

— Мінай! Сыночак! — сказала яна, выцягнуўшы дрыжачыя рукі.

Пад іконамі, на шырокай лаўцы, сядзеў Ісак Осіпаў і Ніл Шмыраў.

— Ну, бацька, прышло на нашу вуліцу свята! — сказаў Осіпаў. —

Ты чуў, што лыжнікі ўвесь гарнізон у Астраўскім перабілі.

Ніл паглядзеў на яго, адкашляўся:

— А цывільных у Суражы ўсіх пастралялі...

— Хто табе сказаў, хто? — абурыўся Ісак. — Сам ведаеш, што іх у Віцебск пагналі.

— А тракт з раніцы нашымі перарэзаны, — засупярэчыў Ніл. — Вось і трапілі між агонь.

— Сказаў! Які ж тут «агонь», калі ў Кароўках і Пішчыне — нашы? Цывільныя да іх і перабеглі!

— Адкуль ты ведаеш?

— Інакш і быць не можа! — Осіпаў падняўся з лаўкі і, хлопнуўшы Міная па плечах, дадаў: — Хутка, Піліпавіч, і ты сустрэнешся са сваімі!

Мінай уздыхнуў:

— Нешта, Ісак, на сэрцы цяжка.

— А ты не муч сябе. Дык армія тут! Значыць і рабяты будуць цэлыя.

У хату ўвайшла сястра Шкрэды, Ванда.

— Я да вас, Піліпавіч, ад брата, — сказала яна. — Рычард прасіў

вас неадкладна на фабрыку прывезці.

Мінай пачаў збірацца: у Пудаці ён цяпер больш патрэбны, чым тут.

— Паеду немцаў лавіць, — сказаў, павярнуўшыся да Осіпава. А калі развітаўся з маці, паклікаў яго:

— Выйдзі, браток, на хвіліну...

Ісак пайшоў за ім. Затрымаліся на ганку. Мінай сказаў:

— Раю не гаварыць, што я хаваўся ў цябе. І Нілу тое ж перадай. Становішча можа змяніцца.

Осіпаў строга паглядзеў на яго:

— Ты думаеш?.. — але не дакончыў сказа, тут жа заківаў галавою: — Зразумеў, Піліпавіч, зразумеў. Няўжо яшчэ вернуцца?

...У Пудаць прыехалі пад вечар. Дом Міная фашысты спалілі яшчэ паўгода назад, і таму давялося затрымацца ў Шкрэды. Мінай чым хутчэй падзяліўся з ім сваімі меркаваннямі: пакуль атрад распускаць нельга, наадварот, трэба ўзмоцніць яго коштам найбольш адданых і боездольных калгаснікаў.

— Рыхтуй людзей, камісар. Заўтра ў Бянцяях збор. Там і вырашым усё.

У Бянцяях вырашылі чым хутчэй вылавіць гітлераўцаў і здраднікаў, шмат якіх хавалася ў лесе.

Размясціўшыся на дзесяці санях, атрад рушыў на лясныя дарогі глухой Сцяпанавіцкай дачы, дзе яшчэ нядаўна карнікі жорстка праследвалі партызан. Цяпер народныя мсціўцы гаспадарамі вярталіся сюды.

У лесе Мінай разбіў атрад на тры групы: першая, з камісарам, накіравалася ў Чыатухі, другая, з Варфаламеевым, у Забарочча, а трэцюю Мінай вырашыў сам весці ў далёка закінутыя ў лесе Канашы, куды нанач павінны былі сабрацца і ўсе апошнія партызаны.

Прыбылі ў Канашы пад вечар. Сані затрымаліся перад хатай старшыні калгаса Баранава.

— Гаспадар, сустракай! — крыкнуў Мінай да Баранава, які калоў на панадворку дровы.

Той азірнуўся — і адразу пабляднеў, нават сякеру выпусціў з рук. Паспешліва падбег да саней.

— Як гэта вы? Сярод белага дня... Дык вас зловяць!

Фрагмент сталіцы Казахскай ССР — Алма-Аты.

САВЕЦКІ КАЗАХСТАН

Казахстан — другая, калі гаворым пра велічыню, рэспубліка Савецкага Саюза займае плошчу 2.756 000 квадратных кіламетраў (8 разоў большы ад нашай краіны). Аднак населены ён даволі рэдка — 3 асобы на адзін квадратны кіламетр. Гэта таму, што 50% плошчы Казахстана займаюць пустыні. Невычэрпанымі з'яўляюцца мінеральныя багацці гэтай краіны. Раён Алтая багаты медзянымі, цынкавымі, алавянымі і сярэбранымі рудамі. Ёсць золата, жалеза і манган. Ёсць таксама нафта.

Казахстан, пасля Украіны, з'яўляецца найбольшым у СССР прадуцэнтам збожжа. У гадах 1954—60 у Казахстан паехалі тысячы добраахвотнікаў з усіх бакоў вялікага Савецкага Саюза. Яны загаспадаравалі тут 30 мільёнаў гектараў цалінных зямель. Перад загаспадараваннем іх, Казахстан даваў каля 100 мільёнаў пудоў збожжа ў год. За апошнія 5 год сельская гаспадарка Казахстана давала ўжо па 705 мільёнаў пудоў збожжа ў год.

Небывалага развіцця набыла асвета і культура Казахстана за гады савецкай улады.

Зараз толькі ў сталіцы Казахстана Алма-Аце (пабудавана яе ў гады савецкай улады) існуе 7 вышэйшых навучальных устаноў. Сярэднія і вышэйшыя навучальныя ўстановы Казахстана, за параўнальна кароткі час свайго існавання адукавалі 300 тысяч высока кваліфікаваных спецыялістаў, якія зараз працуюць у розных галінах гаспадаркі.

Варта адзначыць і тое, што ў гэтай далёкай азіяцкай краіне на 10 тысяч насельніцтва прыпадае 74 студэнтаў у той час, калі ў славутай на ўвесь свет са сваіх навучальных устаноў Францыі на 10 тысяч насельніцтва прыпадае 40 студэнтаў, а ў Італіі толькі 34 студэнтаў.

На новазагаспадараваных землях Казахстана паўстае магутная прамысловасць.

Сёння ў Казахстане налічваецца 6.500 бібліятэк, звыш 3000 кіно, тысячы фабрычных і вясковых клубаў, сотні дамоў культуры. У Казахстане, якому неабходна была дапамога Масквы і Ленінграда ў надрукаванні першых школьных падручнікаў, дзе адзінай кніжкай, якая даходзіла да аулаў, быў уручную напісаны Коран, сёння друкуецца сотні ўсялякіх кніг, падручнікаў і навуковых прац на роднай казахскай мове, агульным тыражом у шмат мільёнаў экземпляраў.

Паўстаюць новыя тэатры, у тым ліку Дзяржаўны акадэмічны тэатр оперы і балету імя Абая, які мае ўжо за сабой 25 гадоў прыгожай працы распаўсюджвання нацыянальнага казахскага і агульнасавецкага мастацтва.

Усе гэтыя дасягненні маглі адбыцца дзякуючы ленінскай нацыянальнай палітыцы, якая паслядоўна ажыццяўляецца на тэрыторыі ўсяго вялікага Савецкага Саюза. Варта яшчэ адзначыць, што рэформы праведзеныя савецкай уладай у Казахстане, ці іншых рэспубліках Сярэдняй Азіі, не былі лёгкай справаи. Праводзячы іх трэба было падвяргацца закіду парушэння адвечных звычаяў, якія асабліва ў народаў Азіі вельмі моцныя.

Сярод феадальнай старшыны распаўсюдзілася многажэнства, асвечанае ісламам і прарокам, які дазваляў мець 4 жонкі. Казахская дзяўчына была заўсёды прадметам куплі - продажу. Аддавалі яе замуж за калым (выкуп), які атрымоўваў яе бацька, брат, найбліжэйшы сваяк ці апякун.

Маладая жанчына ў выпадку смерці мужа пераходзіла на ўласнасць да яго брата, або да найбліжэйшага сваяка, як другая ці трэцяя жонка. Гэты звычай быў абумоўлены фактам, што жанчына, за якую выплацілі калым, заставалася ўласнасцю роду.

Сённяшняга жыцця казахскай жанчыны, зрэшты, як і жыцця ўсяго народу, зусім нельга параўноўваць з колішнім. Яна нароўні з мужчынай вучыцца ў вышэйшай навучальнай установе, займае адпаведную пасаду паводле яе адукацыі і здольнасцей. Такі сённяшні Казахстан. (вб)

ПРЫКАЗКІ І ПРЫМАЎКІ сярэдняазіяцкіх народаў СССР

КАЗАХСКІЯ

Калі ёсць у цябе жыцця напаўдня, то збірай багацце на дзень.

Чым ездзіць на дрэнным кані, лепш памерці на добрым.

КАРАКАЛПАЦКІЯ

У пустыні цані возера, на зямлі — людзей.

Выцягвай ногі на даўжыні подсцілкі.

КІРГІЗСКІЯ

Горы і камение разбурае вада, чалавека губіць слова.

Дзяўчаты ўсе добрыя, адкуль дрэнныя жонкі бяруцца?

ТАДЖЫКСКІЯ

У тую хату, дзе не заглядае сонца, прыходзіць доктар.

Усадзі спачатку нож у сябе — калі не баліць, тады ўжо ў другога.

ТУРКМЕНСКІЯ

Воля госця ў гаспадара хаты.

Хто глядзіць у зямлю, таго і зямля баіцца.

УЗБЕКСКІЯ

У салодкіх словах праўды мала.

Лепш быць саломінкай пшаніцы, чым зернем пустазелля

На сцэне музыкальна-драматычнага тэатра Караганды.

— А колькі ў вас паліцэйскіх? — зрабіўшы выгляд, быццам злякаўся, спытаў камандзір.

— Трое! Але яны ж і ў Чыатусе, і ў Забароччы! А ў Азёрках сем чалавек! Як вы адважыліся?

— Армія, браток, прышла, армія! Не чуў? Другі дзень каля Суража б'юцца!

— Гэта праўда? Няўжо перажылі? Няўжо свабодныя?

— Свабодны, Пётр! А ну, хутчэй паказвай, дзе хаты тутэйшых паліцаяў!

Прывязаўшы коней, партызаны накіраваліся ўздоўж крывой вуліцы.

— Тут Гук жыве, — прашаптаў Баранаў, паказваючы на невялікую новую хату з крытым ганкам.

— Той самы Гук, што служыў у Нізкіх? Ваеннапалонных лавіў?

— Ён... Толькі асцярожней, Мінай Піліпавіч: у яго зброя.

— Мы таксама не з кіямі, Пётр. Стукай!

Дзверы адчыніў сам паліцэйскі. Не гаворачы ні слова Мінай ударыў

124

яго ў скронь рукаяткай рэвальвера. Паліцэйскі ўпаў, і партызаны быстра звязалі яго.

Пайшлі далей. Другі паліцэйскі спрабаваў супраціўляцца, але яго адразу абяззброілі. Трэцяга ўзялі ў лазні.

Ноччу ў вёску прыбылі групы Шкрэды і Варфаламеева. Яны прывезлі з сабою адзінаццаць арыштаваных.

Памалу, баязліва ўваходзілі немцы і паліцэйскія ў хату, яшчэ ля парога здымаючы шапкі. Збіліся ў кучу, не падымаючы вачэй.

— Вы пазнаяце мяне? — спытаў Мінай, падняўшы над галавою газавую лямпу, каб ворагі маглі лепш разглядзець яго.

Сярод арыштаваных пранёсся ні то ўздых, ні то ўсхліп страху і асуджанасці. Адзін з іх хаваўся за спіны суседзяў.

— Эй, Баннікаў, — аклікнуў яго Мінай, — выходзь наперад. Табе першаму адказваць перад народам!

Паліцэйскі не вышаў — другія вытаўкнулі яго да стала, за якім сядзелі партызаны і калгаснікі. Мінай упрытык падышоў да яго, стрымліваючы сябе спытаў:

125

— Колькі махоркі табе далі за забойства сумленных савецкіх людзей? Адказвай, гад! Помніш, як камендант хваліў цябе за жорсткую руку?!

Баннікаў упаў на калені:

— Мінай Піліпавіч! Таварыш Шмыраў... — ад страху язык у яго блытаўся. — Мы заблудзіліся, не туды зайшлі... Я трапіў пад уплыў... я памыліўся. Дазвольце даказаць... — ён паспрабаваў пацалаваць нагу камандзіра.

Мінай не паспеў адказаць — прыгавор за яго вынес стары калгаснік:

— Вы сваё ўжо даказалі, — цвёрда сказаў ён. — Патрапце хоць памерці па-людску. Хопіць, Мінай. Трэба канчаць іх. Усіх!

І здраднікаў вывелі. Неўзабаве здалёк прагрымела некалькі залпаў.

І вось зноў — ёлкі, дубы, сосны. Маўчыць запарушаны інеем бор. Маўчаць і партызаны, занятыя сваімі думкамі.

Мінай думае аб беларускіх землях, якія мучацца ў фашысцкім палоне, аб Суражы, дзе грыміць бой, аб Лізе, Міхасю, Зіне і Сярожы... Дзе яны, найдаражэйшыя на свеце? Ці жывыя, ці чакаюць свайго татку, ці...

126

Ён моцна ўдарыў каня, і конь нясецца так быстра, што дрэвы зліваюцца ў бела - шэрую сцяну.

— Давай, давай!

Са скрыпам нясецца за ім і ўвесь абоз. Але вось і Вацяхі. Да саней прыбег Патапаў. Мінай не бачыў старога з той пары, як выдаў яму распіску за нарыхтаванае для немцаў масла. У вачах старога адначасова і радасць і страх:

— Куды сабраўся, Мінай?

— У Курына, а там і ў Сураж.

— Што вы! У Курыне — немцы!

— А як жа нашы лыжнікі? Яны пашлі на Віцебск?

— Павярнулі. У Астраўскім зноў нямецкі гарнізон. Усе вёскі па рацэ ў іх руках.

Паведамленне Патапава ашаламіла партызан: значыць, навокал зноў ворагі. Рана, выходзіць, цешыліся, гітлераўцы яшчэ сільныя, вельмі сільныя...

(Працяг за тыдзень)

127

У РАБОЦЕ НЕ СТАРЭЮЦЬ

Калі я з'явіўся ў дубяжынскай школе (Бельскі пав.), якраз пачынаўся чарговы ўрок. Кіраўнік школы, Міхась Шурбак, ведаючы, што журналіст у камандзіроўцы мае мала часу, намерваўся ўжо пачаць са мною размову. Аднак я, хаця і спяшаўся, вырашыў пабываць у яго на ўроку і толькі пасля заняткаў правесці гутарку. І не пашкадаваў, тым больш, што гэта была беларуская мова. М. Шурбак жыва і вобразна расказваў аб жыцці і творчасці Францішка Багушэвіча, а пасля абмяркоўваў супольна з вучнямі верш паэта «Бог не роўна дзеле». Расказваючы пра колішняе цяжкае жыццё падняволънага беларускага сялянства, М. Шурбак успомніў свае дзіцячыя і юнацкія гады, якія таксама не былі лёгкімі. Дзеці з вялікай увагай слухалі словы свайго настаўніка. Мушу прызнацца, што і я скарыстаў з гэтага ўрока; крыху даведаўся пра жыццёвыя нягоды М. Шурбака і тым больш здзіўляўся яго сённяшняй бадзёрасці і жвавасці нягледзячы на шасцідзесяцітрохгадовы ўзрост.

Міхась Шурбак працуе ўжо 20 год настаўнікам. Першыя крокі ў гэтай прафесіі ставіў у 1941 годзе, у вёсцы Сельц, каля Боцек. Пасля вайны працаваў нейкі час у Інспектараце асветы ў Бельску, а ад 1959 года з'яўляецца загадчыкам дубяжынскай школы і адначасова настаўнікам беларускай мовы ў II, III і VII класах. Школьныя абавязкі не перашкаджаюць М. Шурбаку ў рабоце ў Камітэце фронта народнага адзінства, дзе ён з'яўляецца намеснікам старшыні і ў камісіі асветы і культуры пры ГРН Пілікі. Адзначым, што М. Шурбак з'яўляецца таксама актыўным членам ПАРП. Нічога дзіўнага тады, што работы ў загадчыка дубяжынскай школы ўдоваль. Горш толькі, што ён не мае належнай дапамогі з боку бацькоўскага камітэта, які папраўдзе гаворачы, існуе толькі на паперы. Улічваючы тое, што кіраўнік школы ўжо не малады чалавек, справа тут вельмі сур'ёзная. Ён не мае надзейнага памочніка і павінен часта сам турбавацца аб многіх справах, у якіх мог бы смела выручыць бацькоўскі камітэт ды і наогул жыхары вёскі. Вось, напрыклад, пытанне святліцы. У вёсцы няма акрамя школы ніякага памяшкання, дзе б можна было правесці сход, дзе б моладзь магла пабавіцца. А Дубяжына — вёска даволі вялікая. Тут пражывае 400 чалавек, якія гаспадараць на 130 гаспадарках. Усе вясковыя сходы адбываюцца ў школьным памяшканні. А школа, як адзначыў Міхась Шурбак, памятае яшчэ часы паншчыны — ёй ужо звыш 100 год. І таму зусім зразумелым з'яўляецца, што кіраўнік апынуўся ў цяжкім становішчы. Ён усё робіць, каб школа не знішчалася, каб захоўвалася чысціня і часам даводзіцца вельмі панервавацца, калі пасля многалюднага сходу выявіцца, што аказалася пашкоджаным школьнае абсталяванне. Праўда, некалькі год таму назад быў ужо звезены будаўляны матэрыял (у вёсцы ёсць дзве дахаўчаркі), ужо мела пачацца будова школы, але планы не здзейсніліся.

Зараз у дубяжынскай школе 105 вучняў. З кожным годам паляпшаецца тут паспяховасць. У бягучым школьным годзе найменшым з'яўляецца колькасць другагоднікаў — іх толькі 5 асоб. Аб добрых выніках у навучанні сведчыць яшчэ і іншы факт. З агульнага ліку сёлеташніх выпускнікоў (17 асоб) 13 паступіла ў сярэднія школы.

Побач са школай знаходзіцца агарод (12 араў), у якім дзеці пасадзілі бульбу. На будучы год, як адзначыў М. Шурбак, школа хоча законтрактаваць лён. У сваіх планах М. Шурбак мусіць часта абмяжоўвацца вельмі вузкімі рамкамі. А інакш было б, калі б ён меў дапамогу з боку бацькоў. Пацяшальным з'яўляецца, што нягледзячы на свой узрост М. Шурбак мае яшчэ шмат энергіі і ахвоты да працы, але без належнай падтрымкі не здолее сам многа зрабіць. Гэта павінны добра зразумець бацькі, якія з'яўляюцца таксама адказнымі за справы школы.

Мацей Канапацкі

ЖАЛЕЗНЫЯ КОНІ НА СТАРТ

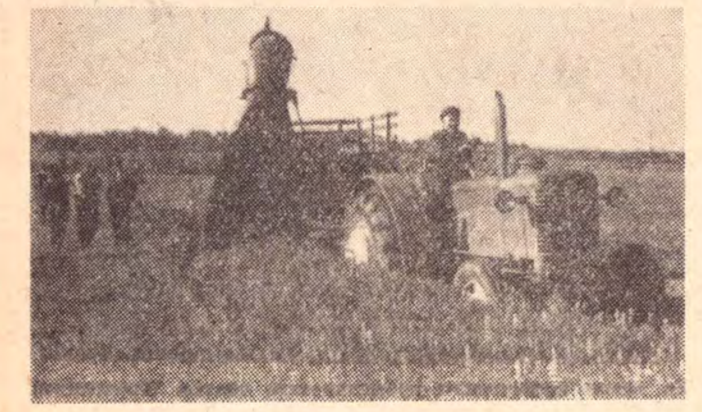
24 верасня г. г. на палях ПГР Ваяводзін, у Граеўскім павеце, адбыўся IV ваяводскі конкурс ворыва. Найлепшым сярод удзельнікаў конкурсу аказаўся Антон Вяжбіцкі, трактарыст ПОМ у Смольніках, Ломжынскага павета. Атрымаў ён 99 пунктаў на 100 магчымых, а гэтым самым заваяваў назву найлепшага трактарыста Беластоцкага ваяводства.

Трактарыст пераможца — Антон Вяжбіцкі.

У час конкурсу саргацізавана таксама паказ гатоўнасці (спраўнасці) сельгасмашын, у якім між іншым удзельнічаў бульбакамбайн, выпрадукаваны ў ГДР і сіласакамбайн «Оркан» пры зборы кармавога лубіну. Паказы карысталіся вялікім зацікаўленнем сярод земляробаў, якіх сотні сабралася на полі ПГР.

(вб)

Сіласакамбайн «Оркан» у час працы.

Фота — **Я. Мазурэк**

Ведаюць людзі, што добрае. А калі нават не ўсе, то штораз больш. Возьмем для прыкладу водныя суполкі. Яшчэ некалькі год таму назад знаходзіліся яны больш у сферы тэорыі, чым практыкі. І толькі апошнія гады прынеслі іх шырокае развіццё. Зараз вельмі многа вёсак і на нашай Беласточчыне належыць да такіх суполак. Пераконваюцца людзі, што добрае.

Перадавой ГРН на колькасці суполак у Беластоцкім павеце з'яўляецца Заблудаў. Водная суполка ў Гнецюках гэтай грамадскай рады — самая старая ў павеце. Паўстала ў 1958 годзе.

На 23 вёскі Заблудоўскай грамадскай рады нарадовай, 13 вёсак належаць да водных суполак. Гэта вёскі: Кудрычы, Пратасы, Гнецюкі, кал. Заблудаў, Жукі, Пасынкі, Лубнікі, Кавалёўцы, Кухароўка, Зверкі, Алексічы, Загрушаны, Сеські.

Што дае водная суполка гаспадару?

— Вельмі многа — адказаў на гэта солтыс з вёскі Гнецюкі, член воднай суполкі, — з кавалка лугу, з якога збіралася раней паўтары фуры сена, цяпер збіраем 6 фур.

Розніца, як бачым, заахвочваючая для ўсіх, хто не карыстае яшчэ з дабрадзейства водных суполак.

ВОН, РАЗУХА!

Гаспадар з вёскі Лубнікі — Юзэф Савіцкі с. Пятра, расказваў аб іншым дадатнім аспекце водных суполак: жывёлагадоўлі. «Аплачваецца належаць да суполкі, — казаў. — Некаторыя па тры ялоўкі гадуюць, а калісь і адну карову было цяжка выкарміць сенам, якое расло на падмоклых лугах. Плакаць хацелася, гледзячы на ацяліўшуюся карову, якую трэба было паднімаць на ногі, бо не мела сіл устаць сама. Не было добрага корму. Ад разухі і асакі карова тлустай і моцнай не будзе. Лугі нашы, зрэшты, давалі мала сена. Так што не хапала нават і разухі».

Гэта праўдзівыя словы чалавека, які на ўласным вопыце пераканаўся, якія карысці дае водная суполка селяніну.

У сувязі з лепшай ураджайнасцю лугоў у Заблудоўскай ГРН развіваецца жывёлагадоўля. Садзейнічае гэтаму і факт, што гаспадару, які гадуе цялушку, прыслугоўвае палёгка ў абавязковых пастаўках: 400 кг бульбы і 100 кг збожжа ад адной цялушкі. Калі гадуе дзве, вышыня палёгкі ўзрастае падвойна. Гаспадары Заблудоўскай ГРН карыстаюць з гэтай выгады і на такіх умовах ужо зарэгістравана ў заблудоўскай ГРН 244 цялушкі. З часам у малочнасці яны заменяць сваіх мам, якія за грошы пойдуць на мяса.

Жывёлагадоўля прыносіць вялікі даход і вельмі пажаданая.

(вл)

НАД МЕМУАРАМІ БРУНА КАРАТЫНСКАГА

МАЦЕЙ КАНАПАЦКІ

Станаўленне і развіццё беларускай літаратуры мінулага стагоддзя цесна звязана з польскім літаратурным рухам. З польскага асяроддзя выходзілі людзі, якія на старонках газет і часопісаў выступалі ў абароне арыгінальнай беларускай творчасці. Некаторыя з іх нават самі пісалі па-беларуску, спрыяючы гэтым самым узвядзенню пагарджанай беларускай мовы на ступень літаратурнай. Наглядным прыкладам гэтай з'явы быў польскі дэмакратычны паэт Уладзіслаў Сыракомля, які не толькі пісаў на беларускай мове, але таксама выступаў у абароне беларускай творчасці свайго сябра па пяру Вінцука Дуніна-Марцінкевіча. У той час у польскім штодзённым і перыядычным друку змяшчаліся народныя песні беларусаў, іх ананімныя творы, разгортваліся спрэчкі аб вытоках і гістарычным шляху беларускай мовы.

Узмацненне ўвагі да Беларусі з боку самых шырокіх колаў польскага грамадства наглядаем пасля паўстання 1830—31 гадоў. З'явілася тады цэлая плеяда даследчыкаў, якія пачалі вывучаць гісторыю краіны, яе эканамічнае і культурнае жыццё, звычаі і побыт яе жыхароў. Для даследчыкаў - прафесіяналаў, а таксама для літаратараў вялікую цікавасць прадстаўляла вусна-паэтычная творчасць беларускага народа. Першыя бачылі ў ёй неацэнны навуковы матэрыял для вывучэння яго жыцця, складу яго думак, для другіх беларускі фальклор быў невычэрпнай крыніцай творчага натхнення. Асабліва вялікую работу правёў тут Ян Чачот, які спалучаў збіранне фальклору з творчасцю на беларускай мове. На старонках тагачаснага польскага друку знойдзем нямала беларускіх песень, легенд, паданняў і вершаў. Надзвычай плённымі ў гэтым сэнсе былі 30-ыя і 40-ыя гады. Прыгадаем тут такія часопісы, як «Боян» пад рэдакцыяй Адама Пянкевіча, «Люд і час» Януара Філіповіча, «Рубон» Казіміра Буйніцкага, якія ўдзялялі шмат месца беларускім фальклорным матэрыялам. Творы беларускай пісьмовай літаратуры і фальклору паяўляліся таксама ў «Тыгодніку пецярбургскім», «Рочніку літэрацкім» і «Знічу». Асабліва многа месца гэтай тэматыцы прысвячаў віленскі друк, які гуртаваў вакол сябе польскую і маладую беларускую інтэлігенцыю. У другой палове XIX стагоддзя гурток аматараў беларускага мастацкага слова складаўся пры газеце «Кур'ер віленскі». У яго склад уваходзілі Вінцэнты Каратынскі, Мікола Караткевіч, Арцём Дарэўскі - Вярыга, Францішак Корбут і іншыя. Яны не толькі вывучалі вусна-паэтычную творчасць беларусаў, але таксама спрабавалі пісаць па-беларуску, уводзячы гэтым самым беларускую мову ў кола літаратурнага ўжытку. З асаблівай любасцю да беларускай творчасці ставіўся Дарэўскі-Вярыга — аўтар такіх беларускіх вершаў як «Гутарка з Пляндроўкі», «Зварот Міхалкі», «Быхаў». Адзначым тут, што яго пяру належыць пераклад «Канрада Валенрода» Адама Міцкевіча. Плённа ў галіне беларускай творчасці працаваў таксама Вінцэнты Каратынскі. У архіве Каратынскіх у Варшаве захоўваюцца мемуары сына Вінцэнтага-Бруна Каратынскага, якія знаёмяць нас з жыццёвым і творчым шляхам яго бацькі. Гэты матэрыял прадстаўляе для нас тым большую вартасць, што ў ім ёсць пэўныя звесткі аб творчым супрацоўніцтве Вінцэнтага Каратынскага з Уладзіславам Сыракомляй, аб іх беларускай творчасці.

Спачатку, аднак, некалькі слоў аб аўтары мемуараў.

Бруна Каратынскі — ураджэнец Варшавы — з'яўляўся на працягу многіх год рэдактарам «Кур'ера варшаўскага», у якім працаваў да моманту нападзення гітлераўскай Германіі на Польшчу, г.зн. да 1939 года. Пасля паражэння варшаўскага паўстання, у кастрычніку 1944 года пераехаў у Кракаў. Тут пачаў пісаць свае ўспаміны. Крыху пазней Б. Каратынскі перанёсся ў Забжэ, дзе і памёр 18 мая 1948 года. У яго паперах быў знойдзены тоўсты сшытак з незакончанымі ўспамінамі. Гэты сшытак разам з уцалеўшымі нешматлікімі матэрыяламі Каратынскіх (большая частка збораў згарэла ў час варшаўскага паўстання 1944 года) адразу пасля вайны перадказаў Варшаўскаму архіву сын Бруна — Генрык Каратынскі, які зараз з'яўляецца рэдактарам «Жыцця Варшавы». Адзначым тут, што ў час пажару дома, дзе пражываў Бруна Каратынскі, удалося выратаваць толькі тыя матэрыялы, якія датычылі гісторыі Варшавы, а ўвесь збор, які ахопліваў беларускі перыяд Вінцэнтага Каратынскага, амаль поўнасцю згарэў. Большасць уцалеўшых матэрыялаў ужо ўпарадкавана і скаталагаваная кустошам архіва магістрам Адамам Сламчынскім. Ён беражна ахоўвае сшытак з успамінамі Бруна Каратынскага, якія з'яўляюцца сёння бадай што адзінай верагоднай крыніцай звестак аб беларускім перыядзе жыцця і творчай дзейнасці Вінцэнтага Каратынскага. Дык аддайма голас гэтым успамінам.

Аўтар мемуараў адзначае беларускае паходжанне Каратынскіх, пражываючых спрадвеку на Навагрудчыне. Б. Каратынскі падкрэслівае, што яго сям'я ўжыва-

З падрыхтоўкі да святкавання XX гадавіны ўтварэння ПРП у Гайнаўскім павеце

Гайнаўка, якая мае рэвалюцыйныя традыцыі барацьбы рабочых за свае правы, урачыста рыхтуецца да святкавання XX гадавіны ўтварэння Польскай Рабочай партыі, якое адбудзецца ў пачатку будучага года.

Святкаванні пачнуцца пленарным пасяджэннем Павятовага Камітэта ПАРП, якое прадыскутуе матэрыялы адлюстроўваючыя барацьбу ПРП аб умацаванне народнай улады на тэрыторыі сучаснага Гайнаўскага павета.

Будзе гэта таксама аказія да сустрэчы ўсіх былых дзеячоў ПРП, ЗВМ, МО і ОРМО, якіх Павятовы Камітэт Святкавання мае ў плане запрасіць на Пленум.

У першым квартале будучага года адбудуцца адкрытыя сходы первічных партыйных арганізацый і ўрачыстыя пасяджэнні, прысвечаныя святкаванню XX гадавіны ўтварэння ПРП.

У шматлікіх мясцовасцях, дзе ў першым перыядзе народнай улады рэакцыйнае падполле зрабіла многа забойстваў з-за вугла на дзеячах ПРП, адбудуцца мітынгі, а таксама будуць адкрыты мемарыяльныя дошкі. Такіх мясцовасцей на тэрыторыі Гайнаўскага павета знаходзіцца многа, а менавіта: Нарва, Нараўка, Кляшчэлі, Вулька, Арэшкава і гд.

Не забылі таксама аб сем'ях загінуўшых.

Кіраўніцтва Павятовага Камітэта ПАРП у снежні г. г. сарганізуе з імі спатканні, а спецыяльна пакліканая Камісія Апекі пазнаёміцца з цяперашнім іх становішчам і прызначыць найбольш патрабуючым матэрыяльнай дапамогі.

Да святкавання гадавіны далучаюцца таксама маладзёжныя арганізацыі, якія плануюць многа сустрэч з былымі дзеячамі ПРП, работнікамі МО і членамі ОРМО.

Цікава выглядае ініцыятыва сарганізавання выстаўкі, якая адлюструе дзейнасць ПРП на тэрыторыі павета, а таксама выданне спецыяльнага бюлетэня п. з. «ПРП на тэрыторыі Гайнаўшчыны ў 1944—48 гадах».

Гістарычна - прапагандысцкая камісія, якую паклікалі маладзёжныя арганізацыі, збярэ з тэрыторыі павета і адпаведна распрацуе матэрыялы, якія адносяцца да гісторыі дзейнасці ЗВМ на гэтай тэрыторыі.

У святкаванні гэтай гадавіны прымуць удзел: святліцы, школы і бібліятэкі, у якіх знойдзецца адпаведная колькасць матэрыялаў і выдавецтваў, паказваючых дзейнасць ПРП.

Аднак у рэалізацыі сваіх планаў Камітэт Святкавання XX гадавіны ўтварэння ПРП і КП ПАРП у Гайнаўцы сустракаюць вялікія цяжкасці ў збіранні адпаведных матэрыялаў, якія могуць да нейкай ступені паказаць першы перыяд дзейнасці ПРП. Многа былых дзеячоў ПРП, ЗМВ, ОРМО пакінулі тэрыторыю павета і цяжка з імі зараз наладзіць сувязь, а іх успаміны былі б цэнным матэрыялам у апрацоўцы гісторыі дзейнасці ПРП на тэрыторыі Гайнаўшчыны.

(мк)

Тайна самадзейнікаў з Крывой

Вузкія вуліцы гістарычнага горада Жнін у Быдгаскім ваяводстве загарэліся вясёлкай народнай вопраткі. Члены прыспулдзельчых калектываў мастацкай самадзейнасці і прадстаўнікі сельскагаспадарчых калектываў з цэлай Польшчы праводзяць тут сваё свята. Гэта ўжо другі дзень урачыстасці. Маніфестацыйны паход накіроўваецца на жнінскі спартыўны стадыён. У багатай праграме гэтага буйнага культурнага мерапрыемства між іншым — канцэрт найлепшых спулдзельчых самадзейнікаў. Першым калектывам, якога арганізатары просяць на эстраду, з'яўляецца калектыў з Крывой. І папльлі песні, быццам сонечныя прамені, якія ў той дзень шчодра абсыпалі зямлю. А ў песнях гэтых адчулася сэрца Беласточчыны, гэтае непаўторнае дыханне вясковых вечароў прасякнутых маладосцю, калі дзяўчаты і хлопцы сабіруцца на лаўчыцы ды пачынаюць спяваць. Вось за гэтыя песні багата ўзнагароджваюць воплескамі крывянскіх самадзейнікаў. Але чакае іх яшчэ адна ўзнагарода. Пастановай журы крывянцам разам з двума іншымі калектывамі прызначаецца першае месца.

Як растлумачыць гэты выдатны поспех самадзейнікаў з Крывой?

Гісторыя гэтага калектыву скромная. Усё пачалося год таму. Загадчыца школы ў Крывой, Ольга Назарук восенню мінулага года наладзіла пры школе праблемны курс для старэйшай моладзі. Курс меў характар дыскусійнага клуба. Пад кіраўніцтвам настаўнікаў моладзь абмяркоўвала розныя справы са свайго жыцця. І тады менавіта ўзнікла думка аб наладжанні якогасьці звяна самадзейнага мастацкага руху. Такім чынам сарганізавана драмгуртом. Налічваў ён 15 асоб. Кіравала ім настаўніца Ольга Назарук. Вывучылі яны п'есу «10 гектараў», некалькі песень і скетч. Гэтую праграму паказалі ў сваёй вёсцы, а затым у Дубяжыне, Курашаве і ў Градэлях. Закончыўся сезон і ў Крывой стала ціха.

У ліпені бягучага года тыднёвік «Спулдзельня прадукцыйна» аб'явіў свой намер сарганізавання агульнакраёвага культурнага мерапрыемства, у якім удзельнічалі б таксама прыспулдзельчыя калектывы мастацкай самадзейнасці. Вось тады Ваяводскае бюро Саюза сельскагаспадарчых кааператываў прыпомніла сабе аб крывянскіх самадзейніках. Праўда, позна, але, як кажа прыказка, лепш пазней, чымсьці ніколі. Па просьбе гэтага бюро самадзейнікамі з Крывой пацікавіўся Саюз тэатраў і народных хораў, Ваяводскі аддзел у Беластоку. Працаўнік гэтай установы, Рышард Гратоўскі асабіста шмат разоў праводзіў заняткі з моладдзю, дапамог раздабыць народную вопратку. Адначасова Інспектарат асветы ў Бельску вызначыў для крывянскага калектыву пастаяннага інструктара. З'яўляецца ім Мірaслаў Кадзэвіч.

Хор з Крывой не меў уласнай інструментальнай групы. Такая група ўжо ад двух год існавала па-суседску — у вёсцы Шчыты. Міраслаў Кадзэвіч ужо даўжэйшы час праводзіў заняткі з мандалістамі са Шчытоў. Зараз вырашана спалучыць абедзве групы, і такім чынам паўстаў інструментальна - вакальны калектыў пры спулдзельні прадукцыйнай у Крывой. Зараз налічвае ён 33 асобы. Кіраўніком яго з'яўляецца ў далейшым Ольга Назарук.

Асаблівая падзяка належыцца кіраўніцтву ПЗГС у Бельску Падляшскім, якое прызначыла 10 тыс. зл. на пакупку інструментаў для калектыву. Пакпылі грошы і з іншых крыніц. Праўленне спулдзельні ў Крывой на падтрымку дзейнасці калектыву адпісала са сваіх фондаў 1000 зл. а Ваяводскі аддзел Саюза тэатраў і народных хораў у Беластоку даў калектыву 500 зл.

Але гэта яшчэ няпоўная крыніца тайны поспеху самадзейнікаў з Крывой. Самым важным фактарам гэтага поспеху з'яўляецца шчырая ахвота самай моладзі. То ж мандалістаў са Шчытоў сілай ніхто не прымусіць па пяць кіламетраў хадзіць на заняткі ў Крывую. А яны бралі веласіпеды і адпраўляліся дабравольна. Таксама ніхто сілай не мог бы прымусіць дзяўчат і юнакоў з Крывой, каб яны ў час гарачых палявых работ да позніх гадзін вечара прабывалі на рэпетыцыях. А яны пасля працы прыходзілі і дзесяткі разоў паўтаралі адну і тую ж песню, пакуль не адчулі кожны рух рукі дырыжора, кожны найбольш няўлоўны тон гэтай песні. Бо наша моладзь прыхільнасць да песні мае ўжо ў крыві. Яна кахае песню. Толькі трэба чалавека, які дапамог бы праявіцца гэтаму каханню. У выпадку Крывой людзі знайшліся і самародная раслінка зацвіла прыгожымі кветкамі.

Вось гэта з'яўляецца, на маю думку, крыніцай тайны самадзейнікаў з Крывой.

В. Рудчык

Крывянскія самадзейнікі выступаюць у Жніне.
Фота: — **В. Рудчык.**

ла акрамя чыста беларускага прозвішча «Каратай», другое прозвішча, якое гучала больш па-польску — «Коротынскі». Аднак суседзі вымаўлялі яго заўсёды з беларускім ухілам — «Каратынскі». Сям'я Каратынскіх належала да збяднелай дробнапамеснай шляхты. Бацька Бруна, Вінцэнты, нарадзіўся ў 1831 годзе ў вёсцы Селішча, на Навагрудчыне, былой Мінскай губерні. З дзіцячых год праяўляў ён вялікую цягу да ведаў і ў гады юнацтва праславіўся ўжо як вельмі адукаваны чалавек. Яго часта запрашалі да сябе багатыя памешчыкі і даручалі навучанне сваіх дзяцей. У той час з'явіліся ў Вінцэнтага першыя паэтычныя спробы. Ва ўспамінах не ўказваецца, на якой мове былі напісаны гэтыя творы, а адзначаецца толькі, што гэтымі вершамі зацікавіўся ксёндз Давідовіч, які некалькі твораў Вінцэнтага занёс да ацэнкі Уладзіславу Сыракомлі. Сыракомлі некаторыя творы спадабаліся і ён вырашыў пазнаёміцца з маладым паэтам. Непасрэднае сутыкненне з Каратынскім пераканала аўтара «Дэмбарога», што ён мае дачыненне з таленавітым юнаком. Сыракомля запрапанаваў тады яму цалкам перабрацца ў Барэйкаўшчызну, дзе ў той час пражываў. Каратынскі ахвотна на гэта згадзіўся і стаў жыць у доме паэта. Тут ён пад яго вопытным кіраўніцтвам працягваў сваю адукацыю і дапамагаў Сыракомлі ў яго літаратурнай рабоце. У 1855 годзе Вінцэнты Каратынскі апынуўся разам з Сыракомляй у Вільні, дзе пачаў супрацоўніцтва з «Кур'ерам віленскім» і «Тэкай віленскай». Тут зблізіўся з тагачасным польскім даследчыкам літаратуры Адамам Кіркорам, з якім супольна працаваў, як літаратар і журналіст. Працягваў таксама творчае супрацоўніцтва з Сыракомляй, вынікам якога быў выхад у 1857 г. зборніка польскіх вершаў Каратынскага п. з. «Чым хата багата, тым рада» з прадмовай Сыракомлі.

Як падкрэслівае далей Бруна Каратынскі, у яго варшаўскіх зборах знаходзіўся вялікі ліст паперы, на якім былі напісаны рукою бацькі загалоўкі рада яго вершаў з уласнаручнымі заўвагамі Сыракомлі, заключаючымі кароткую ацэнку кожнага паасобнага твора. У гэты спісак Вінцэнты Каратынскі ўключыў таксама загалоўкі сваіх беларускіх вершаў. І тут, на гэтай жа самай паперы, бачым наступную заметку Ўладзіслава Сыракомлі. Яе змест, зразумела, падае нам мемуарыст з памяці, падкрэсліваючы адначасова, што добра запомніў словы паэта. Дык вось яны: **«Прапаную не змяшчаць у зборніку «Чым хата багата...» Сярод маіх твораў ёсць таксама трошкі беларускіх. Прапаную тады, каб мы разам у адной кнізе выдалі нашую беларускую паэзію.»** Бруна Каратынскі падкрэслівае, што гэты план не дачакаўся ніколі здзяйснення. На жаль, ён не прыгадвае нам загалоўкаў беларускіх твораў Вінцэнтага Каратынскага.

У сваіх мемуарах Бруна Каратынскі адзначае, што да некаторых беларускіх твораў яго бацькі была напісана музыка, напрыклад, да верша «Туга», які пачынаўся ад слоў: «Ой саколко, ой галубко, не пытайся мне...» Тагачасныя польскія кампазітары часта чэрпалі да сваіх твораў матывы з беларускіх народных песень. І вось напісана Плятэрам мелодыя да твора Каратынскага «Вясельная песня сіраты» была таксама пачэрпнута з беларускага фальклору.

Бруна Каратынскі звяртае асаблівую ўвагу на цыкл беларускіх вершаў бацькі пад агульным загалоўкам «Гутарка старога дзеда на Беларусі», напісаных у час студзеньскага паўстання і накіраваных супроць царскага самадзяржаўя. Гэтыя творы былі выданы ў Кракаве ананімна і распаўсюджваліся сярод беларускага сялянства. Цікавым з'яўляецца факт, аб якім не ўспамінае аўтар мемуараў, што ў брашуры Вінцэнтага Каратынскага побач з яго «Гутаркай» змяшчаўся таксама беларускі верш Ул. Сыракомлі п. з. «Добрыя весці». Гэта быў фрагмент лібрэта беларускай оперы, якую пачаў пісаць Сыракомля ў 1848 годзе для кампазітара Лапатынскага. Ужо гэты малы фрагмент оперы сведчыць аб палітычных сімпатыях паэта, які жыва адгукнуўся на рэвалюцыйныя падзеі 1848 года на Захадзе. Невыпадковым было тады змяшчэнне гэтых вершаў Каратынскага і Сыракомлі ў адной брашуры, як твораў сугучных па свайму ідэйнаму зместу.

У зборах Каратынскіх у Варшаве захоўваецца ліст «Нашай нівы» з 10 чэрвеня 1912 года да Бруна Каратынскага. Гэты ліст сведчыць аб цікавай задуме рэдакцыі часопіса выдаць беларускія творы Вінцэнтага Каратынскага і Ўладзіслава Сыракомлі. Прыгадаю тут фрагменты з ліста, падпісанага рэдактарам «Нашай нівы» Янам Луцкевічам: **«Некалькі месяцаў таму назад я даведаўся, што Шаноўны Пан мае беларускія вершы Бацькі, а таксама паэтычныя творы Сыракомлі, напісаныя на гэтай жа самай мове. Прыступаючы зараз да выдання паэтаў, якія пісалі па-беларуску ў палове XIX стагоддзя, я вельмі хацеў бы мець гэтыя матэрыялы... Сёння маем у Вільні шмат твораў Панскага Бацькі і мяркую, што і Пану будзе прыемна пабачыць у друку Яго вершы...»**

Як вядома, да выдання «Нашай нівай» зборніка, дзе б змяшчаліся беларускія творы В. Каратынскага і Ул. Сыракомлі, ніколі не дайшло. Цяжка сёння здагадвацца, што перашкодзіла беларускаму часопісу ў здзяйсненні гэтай каштоўнай задумы.

Ёсць пэўныя даныя, што на беларускай мове пісаў таксама брат Бруна Каратынскага — Людвік. У зборах Міхала Федароўскага ў Варшаве знаходзіцца тоўсты сшытак, на жаль, без пачатку і канца, з наступнай заўвагай: «Песні з подпісам Л. К. праўдападобна Людвіка Станіслава Каратынскага». Цікавым з'яўляецца тое, што побач з кожнай песняй змешчана кароткая яе ацэнка, зроблена невядомай рукой. Творы ў гэтым сшытку з'яўляюцца творчай пераапрацоўкай беларускіх народных песень і магчыма, што падрыхтоўваліся да друку.

Як ужо адзначалася спачатку, выратаваная ў час варшаўскага паўстання частка збораў Каратынскіх амаль поўнасцю ўпарадкавана і скаталагавана. Магчыма, што ў нескаталагаваных матэрыялах захоўваюцца яшчэ нейкія каштоўныя дакументы, якія могуць нас зацікавіць. Зараз паміж нашай рэдакцыяй і Варшаўскім архівам устаноўлена шчыльная сувязь. Яго кіраўніцтва будзе пастаянна інфармаваць «Ніву» аб цікавых знаходках, адлюстроўваючых польска - беларускія ўзаемаадносіны. Гэтую справу асабіста вельмі даацэньвае кусташ збораў Каратынскіх мгр Адам Сламчынскі, які сваёй каштоўнай парадай і дапамогай у значнай ступені прычыніўся да паўстання гэтага артыкула.

ГІСТОРЫЯ беларускай НАРОДНАЙ К•У•Х•Н•І

Шматгадовую, багатую і цікавую гісторыю мае беларуская народная кухня. Яна зрабіла значны ўплыў на кухні сваіх суседзяў — рускіх, украінцаў, палякаў, літоўцаў. Вядома, і руская, і украінская, і польская, і літоўская кухні аказалі ў сваю чаргу ўплыў на беларускую кухню. Аб гэтым гавораць агульныя назвы адных і тых жа страў, што сустракаюцца ў кулінарыі гэтых народаў.

Сучасны літоўскі вучоны В. Мілюс у сваёй працы «Страва і хатняе начынне літоўскіх сялян у XIX — XX ст. ст.» гаворыць, што літоўцы і латышы запазычылі слова талакно — ад беларусаў. Талакно — спецыяльна прыгатаваная аўсяная мука. Агульная назва супа з круп у беларусаў — крупнік, крупеня; у палякаў — крупнік, у літоўцаў — крупнікас. Добра вядомая беларуская зацірка ў літоўскай кухні мае назву зацірка, у польскай кухні — зацерка, ва украінскай — затірка.

— Кіслая каша ў літоўцаў і латышоў, у беларусаў — путра, ва украінцаў — путря. У літоўцаў адрэзаны ад бохана кавалак хлеба — люстас, у беларусаў — луста.

Асаблівае месца ў харчаванні народа належала хлебу. Яго лічылі святым, надзённым. Многа ласкавых назваў і эпітэтаў даў яму народ. «Хлеб у доме — таспадар, на працы — друг, у дарозе — таварыш», — гаварылі аб ім. Ці яшчэ: «Хлеб над усім пануе», «Хлеб — усяму галава».

У дзяцей з маленства выхоўвалася пашана да хлеба. Нават калі ў іх была бойка, сварка, то і тады спачатку хлеб адкладваўся ў бок, і толькі пасля заканчэння бойкі яго бралі і даядалі. З хлебам ішлі на хрэсьбіны, у сваты і на вяселле. З хлебам і соллю праводзілі і сустракалі дарагіх гасцей. Гэты добры звычай і цяпер застаўся ў нашага народа.

Але селяніну - бедняку хлеб чысты прыходзілася есці вельмі рэдка, нават і восенню, калі, як кажуць, і верабей быў багаты. Старыя людзі і цяпер добра памятаюць, як у хлеб дадавалі многа розных прымесей і сурагатаў. Калі хлеб пяклі з чыстай жытняй прасеянай мукі, то такі хлеб называўся пірагом. Перад тым, як пасадзіць яго лапатай у печ, гаспадыня гаварыла: «Госпадзі, благаславі! З чаго хлеб, з таго і пірагі!»

Па меры таго, як аддаляўся час ад жніва і змяншаліся запасы жыта, хлеб мяняўся па свайму выгляду і якасці. Таму ён меў у народзе некалькі характэрных назваў. Самая нізкая якасць хлеба, вядома, была вясной. Лічыўся яшчэ добрым хлебам «паловы», «градовы» і «пушны». Градовы хлеб пёкся з непрасеянай жытняй мукі. Далей ішоў паловы хлеб. Ён складаўся з дзвюх роўных палавін, з якіх адна была заўсёды жытам, а другая — грэчка, ячмень, або авёс. Пра такі хлеб гаварылі, што яшчэ не паспеў спячыся, як ужо зачарствеў.

Сапраўдным бядняцкім хлебам вясной і асабліва ў галодныя неўраджайныя гады быў мякінны хлеб. Для такога хлеба ў аснову бралася жытняя, аўсяная, прасяная, льняная, грэчневая мякіна. Толькі як звязваючае рэчыва была ў ім мука. «З мякінаю лёгка хадзіць, ды цяжка ногі валачыць», — казалі пра такі хлеб. Але бывала, што ў галодныя гады і мякіны не хапала, тады прыходзілася пячы хлеб з жалудоў, з кары, шчаўя, крапівы, асоту, лебяды. «Не бяда, калі ў хлебе лебяда, — тады бяда, калі хлеба няма». Пра гэта сведчылі і назвы некаторых бедных вёсак і іх жыхароў, такіх, як Караеды, Мякіннікі і іншыя. Так было з хлебам у сялян — беднякоў і ў сераднякоў у мінулым.

Сталінградская гідраэлектрастанцыя імя XXII з'езду КПСС адна з найбольшых на свеце. Днём і ноччу праходзяць судны праз шлюз.

ХВАЛЯЛОМ

У Бамбейскім (Індзія) парту пабудаваны хвалялом арыгінальнай канструкцыі. Пераважна хваляломы будуюцца з каменных альбо бетонных блокаў. Недахопам такога хвалялома з'яўляецца тое, што хвалі размываюць пясок і камені пад блокам і кругом яго. У выніку чаго канструкцыя асядае альбо асоўваецца ў больш глыбокае месца.

Бамбейскі хвалялом прадстаўляе сабою сукупнасць «цэнтраподаў» — стальных балванак які складаецца з чатырох секцый, замацаваных балтамі. Акругленная паверхнасць такой канструкцыі дазваляе ў значнай ступені паменшыць сілу размыва. Устаноўка манціруецца проста на месцы, што таксама дае перавагу перад каменнымі блокамі, транспартаванне якіх каштуе даволі дорага.

М О Д А

Дамскія плашчы з моднымі шалямі добрыя для кожнай фігуры. Неабходна звярнуць увагу на падбор матэрыялу. Справа ў тым, што плашч пашыты з матэрыялу ў шырокія палоскі не вельмі падыходзіць для таўставатай і нізкай жаночай фігуры.

Навіны тэхнікі

Кокс з торфу. Штучны буры вугаль атрымалі савецкія спецыялісты з торфу. У прыродзе падобнае пераўтварэнне патрабуе мільёнаў год, а ў лабараторыі некалькі мінут. Каштоўнасць яго ў тым, што з яго можна атрымаць высакаякасны металургічны кокс.

НАРОДНАЯ МЕДЫЦЫНА

Палын горкі

Беларуская назва: палын; руская: полынь.

Вельмі папулярная, усім вядомая расліна. Яна расце на пустэчах, межах, на засеяных палях і фактычна з'яўляецца пустазеллем.

Збіраюць у час цвіцення галінкі з кветкамі і лісцем.

Палын прымяняе навуковая народная медыцына. Ён ужываецца ўнутр у парашках, у настойцы (на спірце, гарэлцы) і адвары як ветрагонны сродак, як сродак, што ўзбуджае стрававальную дзейнасць страўнікава - кішэчнага тракта і ўзмацняе апетыт.

У пачатковай стадыі запалення сляпой кішкі п'юць два разы ў дзень, раніцай і вечарам, палыновую настойку на спірце па 12—15 кропель на лыжку вады. Круглых глістоў гоняць, прымаючы па тры лыжкі чаю з лісця палыну на працягу дзесяці дзён раніцай (нашча) і ўвечары (перад сном). Кожны раз пасля гэтага чаю рэкамендуецца з'есці паўшклянкі свежасцёртай морквы.

Пашкоджаныя ўдарам мясціны абкладваюць анучкай, змочанай у воднай настойцы палыну. Палыном трэба карыстацца асцярожна, асабліва пры малакроўі. Працяглае прымяненне палыну, нават у невялікіх дозах, можа прывесці да сутаргаў і галюцынацый.

УСЯКАЯ ЎСЯЧЫНА

■ **Самае навальнічнае месца на зямным шары знаходзіцца ў раёне Бютэнзорга на востраве Ява (Азія), дзе маланкі бліскаюць 322 дні ў год.**

■ **Самая першая фатаграфія была зроблена французскім вучоным Жозефам Нісефорам Н'епсам у 1826 годзе. Ён упершыню знайшоў спосаб замацавання адбіткі, выкарыстоўваючы для гэтага пасярэбраную медную пласцінку, пакрытую слоем светлачулага асфальтнага лака.**

■ **Самая вялікая прэснаводная рыба — асетр — была злоўлена ў Волзе. Яе даўжыня была 7,8 метра, а важыла яна 1.440 кілаграмаў.**

■ **У Варшаве, найбольш сельскагаспадарчай сталіцы Еўропы, жыве 53000 кароў і цялят, звыш 4000 коней і больш чым 220000 штук хатняй птушкі.**

БАБІНГА

У джунглях Афрыкі непадалёк экватара жывуць нізкарослыя людзі пігмеі — племя бабінга. Сільныя і спрытныя гэта людзі. Яны ўмеюць стрымаць слова і ніколі не пакідаюць у бядзе таварыша. У «прымітыўных» «няпоўнацэнных» пігмеяў — як гэта называюць іх буржуазныя расісцкія тэорыі — «цывілізаваны» еўрапеец мог бы падвучыцца вынаходлівасці, высакародству, смеласці. Пігмеі жывуць быццам адной сям'ёй. Разам будуюць лагер, ходзяць на паляванне, ловяць рыбу, адпачываюць. Калі ў аколіцы лагера ў джунглі становіцца менш мёду, дзічыны ці іншай ежы, пігмеі перакачоўваюць у іншыя аколіцы.

Перад адыходам пігмеі наладжваюць танцавальную цырымонію. Жанчыны ўпрыгожваюць адна адну: брыюць галовы, пакідаючы кругом макушкі каёмку коратка астрыжаных валос. Твар абмазваюць сіняй фарбай выціснутай з пладоў. На клубы надзяваюць новыя павязкі з лісцяў. Мужчыны не ўступаюць жанчынам. Яны абмазваюць тулава, твар ясным ілам і наносяць на яго чырвоныя палоскі. Пасля распальваюць касцёр і пачынаюцца развітальныя з мясцовасцю танцы, спевы, гульні.

Перакачаваўшы ў іншую адлеглую мясцовасць, будуюць там уручную новыя хіжыны. Кожная сям'я распальвае касцёр, на якім варыць ежу. Асабліва ноччу касцёр неабходны. Ён прыносіць цяпло, бо ночы прахладныя, а дым разганяе маскітаў і дзікіх пчол. На долю мужчын у пігмеяў выпадае паляванне — з яго рыскам, абарона племяні ад ворагаў і ад дзікіх звяроў. Мужчыны заўсёды ўзброены і заўсёды напагатове. Доля жанчын не вельмі цяжкая. Жанчыны шукаюць прыдатных да ежы раслін, трымаюць парадак у лагеры і даглядаюць дзяцей.

ІСТОТНЫЯ СПРАВЫ гаспадаркі

(Працяг са стар. 1).

— Старая звычка пачынаць ад добрага. Дык і пачнем ад яго. Якія з'явы ў сельскагаспадарчым жыцці вашай грамады былі летась суцяшальнымі?

— Найбольш цешыць нас тое, што ўраджай з палёў з года ў год павялічваецца. А бягучы год быў найлепшым. Дадатны ўплыў мае тут абмен насення на селекцыйнае, а перш за ўсё— жыта. Хаця так склалася, што ў мінулым годзе па аб'ектыўных прычынах нам давялося атрымаць прарослае насенне, аднак жа ўраджай селекцыйнага жыта летась добры.

— У бягучым годзе таксама земляробы праводзілі абмен насення?

— Так. У бягучым годзе мы зрабілі заказ на 33 цэнтнеры селекцыйнага жыта влашаноўскай пароды, якая для нашых глебавых і кліматычных умоў з'яўляецца найлепшай. Бяда была толькі ў тым, што насенне жыта было надта сырое (20% сырасці; а дапушчальна — 18%). Гаспадары не надта ахвотна яго бралі. Але не вінаваты ў гэтым ГС, а Насенная цэнтраля ў Беластоку. Маем жаль яшчэ да Цэнтралі, што не рэалізавала нам заказу на насенне вікі ў колькасці 700 кг. Настаўляемся на жывёлагадоўлю, а потым — на пашырэнне пашавых рэсурсаў. Насенне было патрэбнае перш за ўсё на пасеў паплёнаў. Хаця гэта ўжо мінула і не вернецца, аднак жа хай тэта будзе сігналам на будучыню.

— А што змянілася ў вас у машыннай базе?

— Маеце на думцы сельскагаспадарчыя гурткі? Цешыць нас і землябаў у вёсцы Новае Ляўкова, што расце і магутнее тут сельскагаспадарчы гурток. Зараз у ім 22 члены. Сям'я іх напэўна павялічыцца. Чаму? Гурток пачаў працаваць. У ліпені гуртк оўцы купілі абмалотачны агрэгат. Унеслі складчыну ад 200 да 500 зл., хто колькі мог. Вырашылі на сходзе, што складчына застанецца да супольнага карыстання — празначыцца як уклад на пакупку іншых неабходных гаспадарчых машын.

А члены новаарганізаванага гуртка ў Ляшуках не купілі абмалотачнага агрэгата, бо там перашкодзілі ім жонкі(!) і плацяць цяпер каля 100 зл. за абмалотачную гадзіну, калі гуртк оўцы ў Новым Ляўкове плацяць толькі па 60 зл. за гадзіну, бо малоцяць сваім агрэгатам. Вось вам калькуляцыя. Унесены ўклад праз 2 гады можа ж вярнуцца, праўда? І гэта выклікае ў нас проста сенсацыю.

— Па-мойму, у гэтым і бяда, што такой простай, а вельмі рэнтабельнай «сенсацыі» не ўсе яшчэ ў нас могуць адкрыць.

Згаджаецца з маімі словамі агранам Мікола Марчук і працягвае:

— Яшчэ вам скажу адну «сенсацыю», але таксама сур'ёзную. Тут будзе «адмоўнае». Адносіцца да ПОМ у Кляшчэлях. Можа яны праз зіму забудуць, але напішыце, каб пад весну адрамантавалі свае апрысківачы. Вось вясною бягучага года мы злажылі ў кляшчэляўскі ПОМ заказ на 70 га азімых і яравых збожжаў да апрысківання. Прывезлі апаратуру, але ўсё маторы псаваліся. Тым часам усялякі там чортапалох не баіцца ж сапсаванай машыны...

Гутарыў — **М. Кураш**

МІХАЛОЎСКІ АДДЗЕЛ БГКТ ПРЫСТУПАЕ ДА ДЗЕЙНАСЦІ

На сходзе актыву Павятовага Аддзела Беларускага Таварыства ў Міхалове, які адбыўся 21.ІХ. г.г. абмеркавана план дзейнасці ў час асенняга перыяду.

Цешыць нас факт, што ўжо цяпер наглядаюцца пэўныя зрухі ў працы мясцовага актыву. Надзвычай удачліва прайшла экскурсія аўтокарам у Белавежскую Пушчу, у якой прынялі ўдзел члены гуртк оў Таварыства з Міхалова, Новай Волі, Кабылянкі і Пянькоў. Экскурсія пабывала ў белавежскім музеі, запаведніку, Нацыянальным Парку, а таксама мела кароткі марш праз Пушчу.

Папулярнасцю карыстаецца нядаўна сарганізаваны супольна з ПДК матацыклавы курс на аматарскае «права язды». Запланавана арганізацыю яшчэ двух такіх курсаў у вёсках павета.

Іван Азябла, інструктар нашага Таварыства на Беластоцкі павет, гаворыць: — У бліжэйшым сезоне культурна - асветнай працы наш Аддзел зверне вялікую ўвагу на пытанні асветы дарослых. Справа перш за ўсё ў арганізацыі курсаў беларускай літаратуры і мовы; практычных курсаў (матацыклавых, кулінарных, кройкі і шыцця), а таксама пастаянных лектарскіх пунктаў. Пакладзем шмат намаганняў на арганізацыю рухомых выставак: з жыцця нашага Таварыства, з жыцця Савецкай Беларусі; выстаўкі рэпрадукцый народнага мастацтва і жывапісу. Існуючая пры Аддзеле ў Міхалове даволі вялікая бібліятэка будзе выкарыстана для арганізацыі бібліятэчных пунктаў у нашых вёсках. Пастараемся наладзіць у кожнай вясковай бібліятэцы спецыяльныя прапагандысцкія дошкі пад загалоўкам — «Ніва» — піша:»

У кожнай вёсцы, дзе ёсць хаця якая - небудзь зала, наладзім канцэрты «Лявоніхі». Мастацкія гурткі ў Баршчэве, Пяньках і Залуках ужо памалу рыхтуюцца да дзейнасці. Плануем арганізацыю мастацкіх гуртк оў у Новай Волі, Юшкавым Грудзе, Шымках, Зубрах, Створым новыя гурткі БГКТ у Чэрэўках, Рыбаках, Залуках, Шымках і інш.

У сучасны момант у Беластоцкім павеце існуе 10 гуртк оў Таварыства. Адбываюцца ў іх агульныя сходы, на якіх выпрацоўваюцца багатыя, усебаковыя планы дзейнасці на асенне-зімовы сезон.

Шмат аб чым мы яшчэ гаварылі з тав. І. Азяблам. З гэтай размовы вынес я нязломнае перакананне, што гэты план, аб якім толькі агульна напісаў тут, не з'яўляецца фантазіяй. Ён станецца рэальнасцю. (ся)

ДОБРЫЯ ВЕСТКІ З ГРН ПІЛІКІ

У чэрвені пачалася ў Піліках (Бельскі павет) пабудова агранамоўкі з пустакаў. Зараз працягваюцца тут апошнія работы, так што найдалей за тры тыдні ГРН Пілікі атрымае новую агранамоўку.

Вёска Райкі таксама атрымае неўзабаве новую інвестыцыю. Гэта будзе святліца, якой недахоп вельмі адчуваўся. Нядаўна ГРН прызначыла Райкам 2 квадратныя метры досак. Святліца будзе пабудавана з пустакаў.

У ГРН Пілікі ёсць некалькі сельгасгуртк оў, якія ўсцяж папаўняюць свой машынны парк. У жніўні, напрыклад, сельгасгурток у Казлах набыў трактар і снапавязалку. Гэтыя новыя набыткі вельмі прыгадзіліся сялянам у час сёлеташніх асенніх работ у полі.

Нядаўна ўсе вёскі ў ГРН Пілікі атрымалі з магазінаў ГС у Храбалах і Шасталах значную колькасць штучных угнаенняў, у прыватнасці, тамасыну, суперфасфат і вапну.

У паасобных вёсках нягледзячы на работы ў полі сяляне грамадскім чынам брукуюць вуліцы. Зараз працягваецца ўкладка бруку на стометровым адрэзку дарогі ў Кнарыдах. Вясною г. г. сяляне Казлоў таксама ўкладалі грамадскім чынам брук. **Кома**

СКАРГІ
І
ПРА
ПА
НОВЫ

Найстарэйшы солтыс

Солтысу Лужан (Беластоцкі павет), Міхасю Бублею, зараз 66 год. Старэйшага ад яго ў ГРН Зубкі не знойдзем. Нягледзячы на свой сур'ёзны ўзрост М. Бублей з'яўляецца яшчэ надзвычай энергічным працаўніком. Яго часта можна пабачыць у памяшканні грамадскай рады, дзе заўсёды ёсць што наладзіць. М. Бублей працуе солтысам ад 1945 года. Ён быў адным з арганізатараў мясцовай спулдзельні прадукцыйнай і яе першым старшынёю. М. Бублей дбае пра знешні выгляд вёскі; умее пабудзіць ініцыятыву мясцовых жыхароў, якія ахвотна горнуцца да грамадскіх чыноў. У гэтым годзе ў Лужанах упарадкавалі 120 метраў дарогі, а ля ўрочышча Дальне — 700 метраў.

Кома

Следам неапублікаваных матэрыялаў

У Сукавічы будзе прыязджаць кіно

Сукавічане грамадскім чынам збудавалі ў сваёй вёсцы святліцу, у якой ёсць і зала для высвятлення фільмаў. Але кінаперасоўка ў Сукавічы не прыязджала, хоць людзі вельмі гэтага хацелі і ўмовы былі адпаведныя.

Наш журналіст, будучы ў Сукавічах, даведаўся аб гэтым і распачаў старанні, каб сукавічане ў сваёй святліцы маглі глядзець фільмы. У выніку — справа ўладжана пазітыўна. Кіно прыязджаць будзе. Вёска Сукавічы знойдзецца ў планах кінаперасоўкі ад месяца кастрычніка.

Прыемнага агляданн я фільмаў, вам сукавічане!

КІНО

Праграма ад 10 — 15.Х.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Навасады
„Szczęściarz Antoni" (polski) 14—15. X.

Нараўка
„Przez zieloną granicę" (czeski) 11—15. X.

Кляшчэлі
„Spotkanie z Francją" (radz.) 10—12. X. i „W masce i bez maski" (koreański) 13—15. X.

Чыжы
„Biuro matrymonialne" (francuski) 11—15. X.

Чаромуха
„Podróż za ocean" (jugosł.) 10—12. X. i „Ludzie z pociągu" (polski) 13—15. X.

Нараў
„Jak bezpańskie psy" (NRF) 11—15. X.

Белавежа
„W masce i bez maski" (koreański) 10—12. X. i „Czerwone i czarne" I i II seria (franc.) 13—15. X.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Орля
„Kradzione nie tuczy" (węgierski) 11—15. X.

Боцькі
„Teresa Requin" (francuski) 11—15. X.

Гродзіск
„Sprytna dziewczyna" (czeski) 14—15. X.

Браньск
„W środku nocy" (USA) 10—12. X. i „Mąż swojej żony" (polski) 13—15. X.

Райск
„Nasze czasy" (włoski) 11 — 15. X.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Драгічын
„W ciszy stepowej" (radziecki) 10—12. X. i „Sprawa trzynastu" (radziecki) 13—15. X.

Мілейчыцы
„Ucieczka przed cieniem" (czeski) 10—12. X. i „Miłość należy cenić" (radz.) 13—15. X.

Нурэц
„Pies przy klawiaturze" (węgierski) 10—12. X. i „Korsarze Pacyfiku" II s. (radz.) 13—15. X.

Мельнік
„Wyzwanie" (włoski) 10—12. X. i „Korsarze Pacyfiku" I seria (radziecki) 13—15. X.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Супрасль
„Salwa o świcie" (radz.) 10—12. X. i „Mein Kampf" (szwedzki) 13—15. X.

Міхалова
„Pies przy klawiaturze" (węgierski) 10—12. X. i „15,10 du Yumy" (USA) 13—15. X.

Гарадок
„Podróż za oceany" (jugosł.) 10—12. X. i „Wyzwanie" (włoski) 13—15. X.

Харошча
„Mein Kampf" (szwedzki) 10 — 11. X. i „Wiatr ucichł przed świtem" (jugosł.) 14—15. X.

Чорна Весь
„Wrzesień 1939" (polski) 10—12. X. i „Milczące ślady" (polski) 13—15. X.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Шудзялава
„Walet pikowy" (polski) 11 — 15.X.

Крынкі
„Legenda o lodowatym sercu" (radz.) 10—12. X. i „Gorączka w El Pao" (franc.) 13—15. X.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Новы Двор
„Wakacje z gangsterem" (włoski) 14—15. X.

НЕШЧАСЛІВАЯ ВЕСКА

Ёсць у Дуброўскім павеце вёска Садова. Адразу пасля вайны яна называлася «цяжкай вёскай», бо і сапраўды яна такой была. У Садове цяжка было нават нармальна сход правесці...

Ішлі гады. Прыходзіла новае. Змяніліся псіхіка і думкі жыхароў Садовы. Пачалі думаць сур'ёзна аб сваіх гаспадарках. Асабліва тады, калі Дуброва сталася паветам, і павятовы сельскагаспадарчы актыў пачаў часцей наведваць вёску. У мінулым годзе садавяне сарганізавалі сельскагаспадарчы гурток. Але перш за ўсё на парадку дня сталі справы вады ў вёсцы. У апошнія гады ў Садове знікла вада ў калодзежах. Трэба было нейкім спосабам дастаць ваду з глыбейшых слаёў. З грашовай дапамогай на бурэнне калодзежа прыйшла Павятовая рада нарадовая ў Сакольцы і Ваяводская штрахавая ўстанова ў Беластоку (ПЗУ). Жыхары Садовы таксама ахвяраваліся дапамагчы пры бурэнні. Але вось на няшчасце прабурылі 67 м. у глыбіню, напатыкаючы на цвёрдыя скалы, а вады яшчэ няма і немаведама калі хто да яе дастанецца. А без вады «ні туды, ні сюды». Найбольшыя цяжкасці з паеннем жывёлы. Жыхары Садовы не змогуць самі давезці патрэбнай колькасці вады з адлегласці некалькіх кіламетраў. Патрэбная тут, і неабходная (!), дапамога з боку нейкай бліжэйшай установы ці прадпрыемства з транспартнымі сродкамі, што аддаем пад развагу павятовых улад у Дуброве.

Другая справа сялян вёскі Садова, гэта наогул справа жывёлагадоўлі, а шчыра гаворачы — справа корму. Тут, як гаварылі жыхары вёскі, на 10-гектаровай гаспадарцы можна выкарміць толькі адну карову. Чаму? Садавяне маюць сенажаці каля ракі Бжазоўка, адлеглыя 20 км ад Садовы. Сенажацяў налічваецца каля 200 га. Але без правядзення меліярацыі цяжка гаварыць аб якой - небудзь карысці. І як даведаліся мы ў Ваяводскім бюро па справах меліярацыі ў Беластоку, комплексная меліярацыя ў даліне рэчкі Бжазоўка, дзе распалажаны сенажаці вёскі Садова, будзе праводзіцца толькі ў канцы бягучай пяцігодкі. Што ж тады рабіць садавянам да гэтага часу, як вырашыць праблему корму? Глеба ў іх мала ўраджайная. Яны самі сапраўды мала ведаюць, якія культуры найбольш аплоцяцца сеяць у іх на забеспячэнне корму. Нам здаецца, адна тут будзе рада. Садовай павінен сур'ёзна пацікавіцца Аддзел рольнай гаспадаркі ППРН у Дуброве. Трэба накіраваць туды спецыялістаў - агрaномаў, якія б разгледзелі глебавыя магчымасці садавян і дакладна падсказалі ім, якім чынам можна, хаця часткова, папоўніць недахоп корму жывёле, пакуль будзе праведзена меліярацыя сенажацяў.

М. Кураш

Ніва

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1.
Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.

Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.

Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wilcza 46. Nr konta PKO 1-6-100024.

Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie: 5 $ — w USA.

Nakł. 5000. Bltk. B-3

ДУБІЧЫ

Прызнаюся, што быў я ў Дубічах познім вечарам, каб людзей не сустрэць. Яны ж мяне маглі на гарэлку цягнуць, а я чалавек не пітушчы. Я ўжо такі, што калі ўспомню, колькі ў нас перавадзіцца зярнят на жытнёўку, калі ў іншых краінах, як напрыклад, у Конга патрабуюць куска хлеба, дык сумленне не дазваляе падымаць да губоў кілішак.

Закуску ў нас таксама мала хто эканоміць. Нейк прачытаў я ў друку, што жыхары Чэнстаховы ў мінулым годзе выпілі мора гарэлкі і з'елі 28 тысяч кароў. На Беласточчыне з ядой таксама справа не лепш выглядае.

Сам я бачыў, як у Гайнаўскім рэстаране чалавек уплятаў яешню з шасці яек. Ці ж не мог бы гэты грамадзянін, раздуй яго гарой, з'есці скромна два яйкі? Са з'едзеных гэтай абжорай яек было б шэсць курыц, кожная знясла б 100 яек, а з гэтых яек... Калі я грамадзяніну з яешняй вылажыў гэты разлік, ён адказаў:

— Адкуль ты, Дзядзька, ведаеш, што з гэтых яек выйшлі б курыцы, а не пеўні?

Вось і папрабуйце з такімі абжорамі наладзіць сітуацыю на фронце ежы. Дзеля эканоміі яек, масла, мяса і другіх экспартовых прадуктаў, па-мойму ў кожнай вёсцы і ў кожным рэстаране варта павесіць лозунг:
«Ешце людзі маргарыну,
Яна лепша за вяндліну.»

Каб пабольшыць рэзервы сельгаспрадуктаў, апрача эканоміі, нашыя вучоныя абавязаны дадумацца, як адно яйка два разы высядзець. Без гэтага ніякай рэвалюцыі ў спажывецкай прамысловасці мы не зробім.

Прабачце, мілыя чытачы, зарапартаваўся я і ад Дубіч ад'ехаў. А Дубічы — вёска небяспечная. Стаяць там хаты адна каля другой так блізка, што суседзі вітаюцца працягваючы рукі з вокан. Грамаадводаў у вёсцы не відаць. Бестурботны народ у Дубічах. У выпадку пажару тут такі касцёр узнімецца, што і неба спацее ад гарачыні.

Пагоду людзі ў Дубічах пазнаюць старым, але спрактыкаваным спосабам. Замест барометраў яны карыстаюцца рэўматызмам. Гэта зусім зразумела, зважыўшы, што барометр каштуе 500 злотых, а рэўматызм людзі атрымоўваюць бясплатна. Дык вось, калі ў суставах пачне ныць ды круціць, людзі кажуць, што на дождж збіраецца. Ды і наогул Дубічы вёска цікавая і перш за ўсё доўгая. Пакуль пройдзеш вуліцай — ад суму лопнеш. Таму ў Дубічах шмат веласіпедаў.

Усё, што я аб Дубічах прапусціў, няхай самыя сімпатычныя дубічане дапішуць, ды жывуць здаровыя.

Дзядзька Лявон

У Белавежскай пушчы

БЯДА АД СОЛІ

Пачалі балакаць людзі:
— Сёння, заўтра вайна будзе.
А хто грошай многа меў,
Віхрам у краму паляцеў.
Харытонава Людміла
Вось купіла скрыню мыла,
Мяшок соды, газы бочку,
Зvalькі шоўку на сарочку.
За апошнія жа грошы
Ўзяла трыццаць пар галошаў.
Муж Людмілы, Харытон,
Ударыў з жонкай у адзін тон.
Не сцяміўшы ён у пору,
Соллю заваліў камору.
Соль і ў яме на двары,
Соль таксама на гары.
Дачка кажа: — Хіба, мама,
У нас будзе свая крама?
Сынок кажа: — Тата, тата,
Заваліцца наша хата.
Глянь, цяжар на ёй за велькі,
Гнецца столь і трашчаць бэлькі.
Страшна ў нашай хаце жыць,
Соль нас можа прываліць.

Міхась Красоўскі
Малынка

— Калі ласка, настаўце найбольш галосную пласцінку.

САМАДБСЛУГОЎВАННЕ

ПРЫГОДА

— Што з табою? — пытаецца Валеры Ігара, убачыўшы яго з разбітым носам і сінякамі пад вачыма. — Ты біўся?

— Не.

— Быў на трэніроўцы боксу?

— І то не. Гэта была катастрофа... на чыгунцы.

— Ну!?

— Сядзеў я ў цягніку побач з прыгожай дзяўчынай і яе бацькам. Поезд трапіў у тунель.

— І ты хацеў яе пацалаваць?...

— Так. Але пацалаваў яе бацьку...

Зэнка

СКАЗАЛА ПРАЎДУ

— Што табе вывара- жыла цыганка?

— Што хутка спаткае мяне няшчасце...

— Адкуль яна магла ведаць?

— Не ведаю, але сказала праўду, бо калі яна выйшла, то я ўбачыла, што няма майго гадзінніка.

Лявонь Федарук
Рыбалы

У КРАЎЦА

— Калі будзе гатовы мой новы касцюм? — пытае Грыша краўца.

— Тады, калі заплаціш за папярэдні.

— Ну, так доўга чакаць я не магу, — адказаў Грыша.

Мікалай Петручук
Сакі

МАМА І МІША

Мама, пераглядаючы сшытак Мішы, убачыла ў ім двойку і пытаецца:

— Чаму ў цябе двойка, гультай?

— Гэта яшчэ добра, што двойка. Другім вучням настаўнік нічога не паставіў, — адказаў Міша.

Ваня Бура
Тарнопаль

У СУДЗЕ

— Чаму вы не баранілі пабітага, калі яны біліся? — пытае суддзя сведку.

— Я тады яшчэ не ведаў, хто будзе пабіты, — адказаў сведка.

Аркадзь Латоўскі
Лесна

ПАМІЖ СУСЕДКАМІ

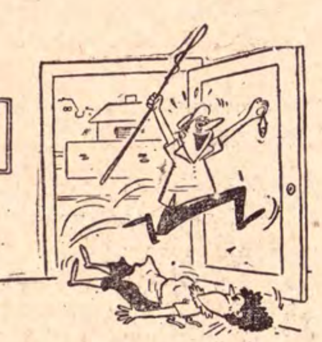
— Чаму ваш сын такі малы? — пытае суседка суседку.

— А ці я вінавата? — кажа тая. — Я ж яго не выбірала, якога Бог даў, такі і ёсць.

Янка Зданоўскі
Альхоўка

Памысловая

— Ура! Злавіў адну...

Без слоў.

На лячнічым курорце

Пра паклоннікаў шклянага бога

Ён прыплюганіўся з клуба ў дзве гадзіны ночы, самазадаволены, лагодненькі, як бычэчак. Яму было так весела, лёгенька і слізка, што ўвесь дом так і гойдаўся, так і гойдаўся, нібы на хвалях.

Ён перачакаў, пакуль сходцы ганка падплывуць да яго, і ёменька сіганўў уверх.

А дом быў ахоплены такой зыбавіцай, такой гайданкай што - ні туды, ні сюды.

Ён не спускаў вачэй з уваходных дзвярэй, і, калі з вялікімі намаганнямі дацягнуўся да ручкі, перамог моцны левы крэн свайго корпуса, і, бразнуўшыся галавой аб вушак, рынуўся на сходцы, што вялі на другі паверх. Тут ён стаў рачкі і папоўз; але ж усё ў доме хадзіла ходырам і паўзці было цяжка.

На верхняй прыступцы ён неяктакі ўзяў раўнавагу, прыўстаў, падняў нагу, каб ступіць на пляцоўку, але гэта было звыш яго сіл і галава павяла ўбок, раўнавага парушылася, і ён пакаціўся чурбаком уніз па лесвіцы.

Ачухаўся, выцер гарачую сукравіцу пад носам і з горам папалам усеўся на ніжняй прыступцы, трымаючыся за парэнчу лесвіцы. «Божа літасцівы, — сказаў ён, — а як жа бедным матросікам у адкрытым моры ў такую ноч!»

Марк Твэн

